

Filosofie a geometrie

Ladislav Hejdánek

jedná se o část původního dokumentu:

[1995](#)

- ♦ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 28. 8. 1995
- ♦ philosophical diary – record, Czech, origin: 28. 8. 1995

Filosofie a geometrie

Filosofie se hned od počátku ustavovala a vyvíjela pod značným spoluurčujícím vlivem ustavující se a vyvíjející se geometrie, přičemž geometrii toto významné ovlivňování hned zase oplácela. Geometrie inspirovala filosofii tím, jak pomocí pojmů přesně konstruovala své intencionální předměty (které ostatně považovala za geometrické útvary samotné). Pro filosofy se proto zdálo mít pravou skutečnost právě jen to, co bylo možno stejně přesně mýnit a myslit, takže ustanovení přesného pojmu bylo chápáno jako myšlenkové uchopení věci samé.- Přenesme se nyní do zcela jiného kontextu, totiž hermeneutického. Jde-li nám o studium myšlení nějakého filosofa, stojíme metodicky především před dvojitým úkolem: a) porozumět jeho jednotlivým myšlenkám a jejich vztahu k jiným jeho jednotlivým myšlenkám, a to vlastně bez ohledu na to, jak to mýnil a myslil on, tj. např. bez ohledu na to, zda on sám to dostatečně promyslel a domyslel, zda to viděl ve správných vztazích v rámci svých myšlenkových strategií atd., a b) porozumět jeho ústředním myšlenkám právě jako jeho, tj. pochopit jeho filosofické úmysly, jeho strategii a taktiku, a to bez ohledu na faktické provedení v systému nebo v konkrétních pojednáních (resp. kriticky, tj. po odstranění a napravení nedostatků faktického provedení). V prvním případě nám vlastně nejde o myslitele samého, nýbrž o jednotlivá filosofémata, která vyjímáme z původního (faktického) kontextu a uvádíme je do jiného, totiž do kontextu svého vlastního myšlení a ke svým vlastním záměrům a cílům. Filosofování se děje jakožto dějinné právě tímto prvním způsobem navazování, zatímco onen druhý způsob je nezbytným ale doprovodným a pomocným způsobem. Nepochybně platí, že každá nová myšlenka se rodí z myšlenek starých, že se žádná velká myšlenka nemůže zrodit bez navázání na myšlenky dosavadní (pochopitelně jen na některé, příslušným způsobem vybrané). To, čemu říkáme „nápad“, vůbec každá nová myšlenka, která nás „napadne“, může být zachycena a upevněna jen tím, jak ji zapojíme do myšlenkových souvislostí, které už známe a v nichž jsme „doma“. To zapojení nemusí nutně znamenat (a obvykle také neznamená) přizpůsobení „nápadu“ dosavadní „tradici“; nejčastěji jde o napětí, nesouzvuk, rozpory, zkrátka kritiku. Jakkoliv „revoluční“ důsledky ona nová myšlenka má nebo může mít, vždycky se musí měřit s myšlenkami a jázory dosavadními, musí se s nimi setkávat a střetat a musí svou platnost a odolnost prokázat tím, že je buď asimiluje (resp. že si osvojí něco z jejich platnosti, zatímco to ostatní odvrhne) nebo podvrátí nebo alespoň silně zpochybní.

(Písek, 950828-2.)